

Opiniedocument ter agendering en behandeling in raadscommissie gemeenteraad Den Helder

De Bonaire en het Lichtschip Texel: Helders nautisch cultureel erfgoed!

Inleiding

Nadat in het najaar berichten verschenen in de pers over het in-zwaar-weer verkeren van de instandhouding van het nautisch monument 'De Bonaire' is in de raad tijdens de behandeling van de programmabegroting 2022 unaniem een amendement aangenomen om 50.000 euro ter beschikking te stellen ten gunste van de beheerstichting van de Bonaire voor de instandhouding van het uit 1877 stammende schroefstoomschip. In de toelichting op het amendement werd het volgende aangegeven:

De grotere monumentale schepen (Het Lichtschip Texel, De Hoogeveen, De Bonaire) vormen een kernkwaliteit van het nautische karakter van Willemoord. Deze 'nautische dames' worden door een groot aantal vrijwilligers in stand gehouden. Ondanks de grote vrijwillige inzet voor het (ingrijpende groot) onderhoud en de gastvrijheid voor het ontvangen van betalende bezoekers blijkt het toekomstbestendig maken van deze schepen in deze fase met de huidige exploitatiemogelijkheden problematisch. In het bijzonder is de Bonaire hierdoor nu in zwaar weer beland. Onlangs hebben de betrokken vrijwilligersorganisaties eerste gesprekken met elkaar opgestart om tot nieuwe structurele oplossingen voor exploitatie en instandhouding te komen en hiervoor eerste oplossingsrichtingen bedacht.

De gemeente wordt gevraagd hierin mee te denken. Het slagen van dit initiatief is belangrijk omdat juist de aanwezigheid van deze oude nautische dames in bijzondere mate aan Willemsoord zijn kenmerkende allure geeft waarbij de toeristische meerwaarde voor het toeristische product van Den Helder als stad aan zee buiten kijf staat. Daarnaast verdient de transitie naar een volgende fase van de ontwikkeling en instandhouding steun zoals die ook bij andere erfgoed initiatieven gesteund wordt.

De eigen ideeën daarover en de wens om samen deze transitie naar een duurzame exploitatie aan te gaan, geven een extra argumentatie. Juist ook eigen Helderse gedrevenheid en inzet zijn het waard om gestimuleerd te worden. Om ook de vrijwilligers van De Bonaire volwaardig aan dit initiatief mee te laten doen kan deze financiële bijdrage als een overbrugging beschouwd worden naar de vernieuwde exploitatie- en instandhoudingsopzet.

Vervolg op aannemen amendement: een werkorganisatie 'Perspectief Nautisch Willemsoord'?

Inmiddels zijn door ondergetekenden en initiatiefnemers van het amendement gesprekken gevoerd met een aantal direct betrokkenen. Er is daarbij vooral gesproken over hoe te komen tot een duurzame instandhouding van het nautisch cultureel erfgoed. Belangrijk kernpunt in deze gesprekken vormde de vraag hoe te komen tot meerdere gebruiksmogelijkheden en daarmee vergroting van eigen exploitatieopzet van de 'nautische dames' te realiseren. Door het gebruik te optimaliseren komt er immers meer geld beschikbaar voor het onderhoud van de schepen.

Een breed palet aan ideeën passeerde de revue; van het uitbreiden van de mogelijkheid tot rondleidingen i.s.m. erfgoedorganisatie tot het faciliteren van B&B op de schepen zelf. Voor dit laatste wordt bijvoorbeeld aan een nieuwe (overkoepelende) vrijwilligersorganisatie gedacht. Er worden dan immers ook vrijwilligers gevraagd voor de verzorging van de B&B, voor de rondleidingen etc. En de afnemende inzet van de vrijwilligers door de hoge leeftijd is dan enigszins op te vangen. Er zou dan worden gestreefd naar een omzet waardoor waar nodig meer particuliere bedrijven kunnen worden ingehuurd. Het afnemend aantal vrijwilligers kan daarmee ook beter worden verdeeld over de schepen waar op bepaalde momenten behoefte is aan het geven van onderhoud. Samenwerking met scholen wordt door deze opzet ook ruimer toepasbaar. Het voornemen is om dit idee wordt samen met de besturen van betrokken schepen, stichting Museumhaven Willemsoord en stichting Nautische Monumenten verder uitgewerkt. Er kan dan gedacht worden aan het

opzetten van een werkorganisatie 'Perspectief Nautisch Willemsoord'.

Fasering

Er kunnen vervolgens twee faseringen in tijd worden gezet. De fasering van "in staat zijn om als B&B actief te zijn" en de noodzaak van onderhoud in relatie met benodigde bedragen. Het door de Bonaire te ontvangen bedrag -beschikbaar gesteld door gemeente Den Helder tijdens de begrotingsbehandeling- kan sowieso als co-financiering worden gepresenteerd.

Mogelijk te nemen actie

De beheerders van de nautische monumenten stellen een begroting op die gerelateerd is aan een onderhoudsplan voor groot onderhoud en de inrichting van de B&B accommodatie(s).

Door een adequate en degelijke opzet zou zo'n Werkorganisatie PNW in aanmerking komen voor subsidie uit het Waddenfonds en co-financiering van gemeente Den Helder, zodat behoud en exploitatie van de Nautische Monumenten rondom Willemsoord structureel georganiseerd kan worden.

Stand van zaken half juni

"De Hoogeveen" heeft laten weten, na ampel beraad, niet mee te doen aan "het project WPNW".

Zij zien geen kans om de B&B met de "huidige bezetting" te organiseren en het lijkt hen niet passend in hun plannen. Daarnaast geven ze aan over voldoende mankracht te beschikken om het met spoed noodzakelijk onderhoud te kunnen aanpakken.

Recent is verder overleg geweest met het bestuur van de Bonaire.

De Bonaire heeft meerdere opties: Ten behoeve van de meerjarige restauratie wil men gebruik maken van het Waddenfonds, waarbij het gemeentelijk beschikbare bedrag ad. 50.000 euro als co-financiering kan worden ingezet. Op termijn wordt ook de B&B-optie bekeken. Dit samen opzetten met Lichtschip Texel, binnen een door WPNW geschetst toekomstbeeld, is een belangrijke optie om op middellange termijn naar toe te werken. Qua exploitatie kan de Bonaire wellicht aanhaken bij het Marinemuseum v.w.b. verkoop kaartjes, zodat mogelijk ook een 'cluster-tarief' ontstaat.

Middellange termijn perspectief met vier ontwikkelrichtingen

Om tot een gewenste duurzame exploitatie te komen van het nautisch cultureel erfgoed is het schetsen van een middellange termijn perspectief voor de beherende stichtingen met hun vrijwilligers essentieel. Waar kunnen of moeten ze mee rekening houden, waar mogen ze op hopen en wat kunnen ze er zelf aan doen? Duidelijk is dat de wijze waarop Willemsoord zich als geheel ontwikkelt een meer dan belangrijke kader geeft voor de ontwikkelmogelijkheden van het nautisch cultureel erfgoed. In grove lijnen kan daar het volgende over worden opgemerkt:

- Het nautische ambachtelijke karakter van Willemsoord blijft het kenmerk van het gebied;
- Willemsoord zelf behoort tot de maritieme parels van Nederland als zeevarende natie;
- Willemsoord is aantrekkelijk om te bezoeken (toeristisch, cultureel, horeca, wandelen, etc.);
- Willemsoord is een broedplaats voor innovaties en ambachtelijke initiatieven.

Hoe kan nu aangesloten dan wel gebruik gemaakt worden van deze kenmerken voor een passende ontwikkelrichting van het nautisch cultureel erfgoed?

Ten eerste. Behoud en borg authenticiteit en ambachtelijkheid. De beide nautische dames vullen bij uitstek het nautisch karakter van Willemsoord in. Willemsoord zonder nautische dames is als een vlaggenmast zonder vlag. Je staat voor de nautische erfgoedbezoeker letterlijk voor paal.

Ten tweede. Sluit aan bij de initiatieven voor toeristische overnachtingsfaciliteiten. Op dit ogenblik vindt er onderzoek plaats hoe de overnachtingsfaciliteiten op Willemsoord ingevuld kunnen worden. De beheerstichtingen van de Bonaire en lichtschip Texel zouden zich hierbij kunnen aansluiten. Indien aangesloten bij een passende hotelvoorziening kan er aanmerkelijke meerwaarde ontstaan voor alle partijen. Overnachten in een nautisch monument is een bijzondere unieke ervaring. Door de overall organisatie bij de centrale hotelvoorziening neer te leggen, wordt de last verlicht maar wordt er wel een adequate opbrengst

gerealiseerd. Aan de andere kant zal de centrale hotelvoorziening – aansluitend in karakter- een extra aantrekkingskracht voor zichzelf genereren.

Ten derde. Ontwikkel nieuwe presentatieformules. Op Willemsoord bevindt zich het METIP (Maritime Emerging Technologies Innovation Park). Dit innovatiecentrum is een broedplaats voor maritieme technologie. Start ups en kennisinstellingen werken hier samen. Een van de deelnemers is de game-ontwikkelstudio 'XR-Campus'. Hoe mooi zou het niet zijn om een vruchtbare samenwerking te smeden tussen de senioren beheerders van de nautische dames en de junioren pioniers van de virtuele & augmented reality. Dat kan hele spannende dynamische belevenissen creëren voor de bezoekers: rondleidingen 2.0!

Ten vierde. Realiseer een structureel werk-leertraject tussen "het project WPNW" en ROC's, HBO's en voortgezet vakonderwijs. Stageplaatsen blijken moeizaam te realiseren in de huidige samenwerkingsverbanden tussen maritiem technische bedrijven en onderwijsinstellingen. Stagebegeleiders acteren vaak op bemiddelingsniveau. Voorstel is om deze wijze van stageopzet fundamenteel te herijken en stagebegeleiders onder te brengen (gedetacheerd) in de werkomgeving zelf, waarbij zij als meewerkend voorman de stagiaires onder hun hoede kunnen nemen. Leer-werktrajecten worden zo omgezet naar werk-leertrajecten, waarbij veel directer de stagiaire vervolgens opvolgend naar werk geleid kunnen worden. Juist nautisch cultureel erfgoed kan een zeer passende omgeving bieden om het beginnend vakwerk zich eigen te maken en zo het praktische werk-leerportaal zijn naar een vak en beroep in de maritiem technische economie van Den Helder. De stagebegeleiders zijn in deze fase de ervaren voormannen die ook (groot)onderhoud van de nautische monumenten op zich kunnen nemen. Jong en oud staan zo samen in voor het structureel behoud van het nautisch cultureel erfgoed.

Verzoek tot agendering

Met de beraadslagingen over het toekennen van de 50.000 euro subsidie voor De Bonaire is door verschillende partijen de bredere situatie m.b.t. nautische monumenten aan de orde gesteld. Met deze opiniërende notitie willen de initiatiefnemers van dit amendement hieraan een vervolg geven door deze notitie bij de agendacommissie in te brengen als opiniedocument ter bespreking in een van de raadcommissies. Een open gedachtewisseling over de toekomst van ons nautisch erfgoed lijkt ons een meer dan passend onderwerp dat bijdraagt aan de gewenste onderlinge meningsvorming tussen raadsfracties alvorens op hoofdlijnen beleid wordt bepaald ter uitvoering door het college.

Namens de initiatiefnemers,

Pieter Blank
PvdA